

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Johannis Strauchi[i] Jcti Amoenitatum Juris Canonici
Semestria duo**

Strauch, Johann

Jenae, 1675

Ecloga Prima.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10224

Σὺν Θεῷ.

Amœnitatum Juris Canonici

ECLOGA PRIMA.

CAPUT PRIMUM

De Origine Juris Canonici.

S U M M A R I A.

1. In Ecclesiâ debent omnia fieri ordinatè & decorè.	5. Codex canonum Stephani Ephesini Episcopi.
2. Inde canones seu regula.	6. Confirmatus à Justiniano, & vim legum adeptus.
3. Canonum antiquissimi apostolici.	7. Exponere canones, quid sit.
4. Ante concilium CPolitanum existère diœcesum decreta.	8. Diversi codices Ecclesiæ universalis alius, alius Ecclesiæ Orientalis.

Am inde ab initio & velut incunabulis Ecclesiæ In Ecclesiâ Christianæ ex præscripto Apostoli, omnia debe- debent o- bant fieri, καὶ ταξιν καὶ ὀργανισμῶς. Cum verò mnia fieri ratio ordinis convenientis decorisque non sit ordinatè & vel à naturâ, vel humanâ ratione certis finibus, decorè.

isque invariabilibus circumscripta, atque determinata, & proinde omnibus haut eadem, oportuit sanè ut hæc Ἐταξία καὶ ὀργανοσύνη tam circa λειτουργίας, quàm disciplinam Ecclesiasticam & mores certis comprehenderetur regulis, sive scriptæ eæ sive non scriptæ essent, quæ au Inde cano- ctâ ad aliquem modum Christianorum civitate, & nascentibus, nes seu re- ut naturaliter fieri solet, subinde dubiis, conciliorum definitione gula. multiplicatæ & adauctæ tandem colligi à studiosis hominibus in

A

unum

unum velut corpus cœperunt. Et in Oriente quidem, quàm occidente, longè prius.

Canonum antiquissimi apostolici.

Antiquissima autem collectio videtur esse canonum, qui vocantur apostolici. Certè ejusdem vetustatis sunt, cujus est constitutionum apostolicarum, sub nomine Clementis Romani editarum liber, quippe qui hos canones capite ultimo exhibet integros, ut observat Photius, *Bibliotheca codice 112. 113. p. m. 290. pr.* Constat, jam tempore Sylvestri, qui Miltiadi successerat, Romani Pontificis eorum mentionem fieri ab Alexandro, Episcopo Alexandrino, apud Theodoretum *lib. 1. c. 4.* ubi, ut susciperentur Clerici à se excommunicati *μη τὸν Ἀποστολικὸν κανόνα συγχωρεῖν* (*non permittere apostolorum canonem*) ait. Est autem is canon 16. Exstat apud Eusebium *lib. 3. de vitâ Constantini c. 59.* Epistola Constantini M. ad Eusebium, quâ laudans hujus pietatem atque prudentiam, quod Cæsareanam Ecclesiam noluerit deserere, sed maluerit *ἀποστολικὸν κανόνα* observare. Est autem is canon apostolicus decimus quartus. Eodem modo in Synodo Constantinopolitana sub Nectario, canon, qui est septuagesimus quartus, & in Ephesino XXXIV. & XXXVI. citantur. Porrò & Theodosius Imperator anno D. 440. Irenæum quemdam arguit præter apostolicos Canones Episcopum esse factum. Et Justinianus *Nov. 6.* hos canones aut Apostolorum esse, aut saltem è doctrinâ eorum profluxisse. Hinc & Synodus Nicæna canone XV. se refert ad apostolicum, qui hodie est XV. & canone V. disertè laudat canonem antiquum, quo interdictum fuit Episcopis, ne ab uno excommunicatos alii admittant, qui hodie est XII. & XXXVI. sed hæc ad demonstrandam canitiam horum canonum sufficere possunt, quorum collectionem Nicæni concilii tempora antecessisse oportet, etsi epocha exactè definiri vel demonstrari nequeat. Equidem David Blondellus in Pseudo-Isidoro *pag. 57.* scriptos ait videri circa annum D. 200. Quod sint velut appendices libri 8. Constitutionum, quarum sententiam de Phœnice circa annum D. 208. expressisse videatur Tertullianus *lib. de resurrectione c. 13.* Et Dionysius Alexandrinus citavit verba A. D. 260. *ὡς Φωνῆς ἀποστολικῆς* teste Eusebio *lib. 7. c. 7.* Petrus de Marcâ, nec infeliciter fortè, conjicit,

jicit, collectionem institutam fuisse, occasione controversiæ inter Cyprianum in Africâ & Firmilianum in Cappadociâ cum Stephano Pontifice agitatæ, de baptizatis per hæreticos numquid repetendus sit baptismus. In quâ Firmilianus Stephano nihil habuit, quod opponeret, quàm consuetudinem Orientis, cum potuisset in medium proferre canonem XLVI. & XLVII. si compilati jam fuissent.

Hæc de primâ, ut videtur, collectione. Porro ante concilium Constantinopolitanum videntur initio pauca diœceses in certa convenisse decreta, quibus, prout res inciderit, in definiendis negotiis uterentur. Satis enim constat in Ancyranâ Synodo, quæ congregabatur A. D. 314. Ancyrae, Metropoli Galatiæ, è tribus diœcesibus, Orientis, Asianâ & Ponticâ Episcopos octodecim convenisse, atque XXV. canones exposuisse, qui haut alios, quàm inter quos decreti fuerant, videntur obstrinxisse. Ita Gangris, Metropoli Paphlagoniæ, A. D. 325. sedecim Episcopi Ponticæ diœceseos coiverunt. Similiter in concilio Antiocheno A. D. 431. tantum provinciarum ad Patriarchatum Antiochenum pertinentium Episcopi convenerunt, ut patet ex Epistolâ Synodicâ Conc. Antioch. At verò post concilium Constantinopolitanum primum sub Theodosio M. Stephanus quidam Ephesinus Episcopus, ut præferebat olim vetus Bibliothecæ Palatinæ codex, quem vidit Justellus, alteram collectionem dedit, quæ Codicis universæ Ecclesiæ nomine à Justello edita, ante concilii Chalcedonensis tempora exstabat, sub initium seculi quinti. Videtur eadem esse quæ in bibliothecâ Augustissimæ Cæsareæ *κανονικὴ συνολὴς Σεφά-
νυ Εφεσῖς*, inscribitur, & incipit his verbis: *Αποστόλων κανόνες
εἰσὶν ὀγδοεῖκοντὰ πέντε.* Vide Lambec. lib. 3. bibl. p. 66. Ex hoc codice Patrum canones citabat ea Synodus & secundum illos de controversiis judicabat. Vide Baron. tom. 3. Annal. anno 341. n. 34. Et A. Augustinus lib. 1. de emend. Gratian. Dial. XI. Canones concilii Antiocheni, inquit, receptos esse constat, & in corpore Canonum positos, ante concilium Chalcedonense, ut in ejus concilii actione XI. apparet. Synodus etiam prima Bracarensis c. 17. meminit Codicis canonum cujusdam. Et Toletana IV. can. 3. sed

*Ante concilium CPoli-
tanum ex-
stiterē diœ-
cesium de-
creta.*

*Codex ca-
nonum Ste-
phani Ephe-
sini Episcopi.*

& Nicolaus primus & Leo IV. PP. RR. apud Gratianum. *c. si Romanorum. dist. 19. & can. de libellis. dist. 20.* Confer. Barchard. in enumeratione librorum, ex quibus sua constet collectio: Gratianum in inscriptione *Can. Hac verò. caus. 27. q. 1.* & Gregorium IX. in inscriptione *c. 11. de prob. & dignit.* Hic est ille Codex, quem auctoritate Ecclesie universae in concilio Chalcedonensi sexcentorum

Confirmatus à Justiniano, & vim legum adeptus.

Exponere canones, quid sit.

triginta Episcoporum consensu Justinianus Imp. confirmat. *Nov. 131.* Canonibusque ejus vim legis, quam hactenus non habuerant, tribuit. Neque enim personis Ecclesiasticis tum temporis ulla, nedum legislatoria potestas erat, quâ regulis suis *δύναμιν ἀναγκαστικὴν* conferre possent. Verba Imperatoris ita habent. *c. 1. sancimus vicem legum obtinere, τὰξιν νόμιμον ἐπέχειν, sanctas Ecclesiasticas regulas, κανόνας, quæ à quatuor sanctis Ecclesiis expositæ sunt, aut firmatae, ἐκτεθέντας, ἢ βεβαιωθέντας.* Ubi per *κανόνας ἐκτεθέντας* intelligit illos, qui quatuor œcumenicis conciliis expositi, id est, in formam Canonum redacti fuerant. Per *βεβαιωθέντας* autem canones priorum conciliorum, hoc est, Ancyranum, Neo-Cæsariensis, Gangrensis, Antiocheni, Laodicensis, qui in hoc Codice Ecclesie universae continebantur, ab ipsis quatuor universalibus conciliis confirmati. Hunc postlimino reduxit græcè, latinèque Christophorus Justellus Parisiis anno 1610. notisque luculentis, nec non eruditâ præfatione ornavit, & canonibus conciliorum Ephesini & Chalcedonensis locupletavit. Ergo non solum quatuor œcumenicorum canones, sed eorum quoque, quæ hæc præcesserunt conciliorum canones *ἐκτεθέντας* & à quatuor universalibus *βεβαιωθέντας* Justinianus confirmavit. Quod non animadverterunt Rittershusius & alii, qui tantum ista quatuor concilia à Justiniano probata autumant. Quod amplius demonstrari & ex canone primo Chalcedonensi potest. *Τὸς ὅσους τῶν ἁγίων πατέρων, καθ' ἑκάστην σύνοδον ἄχρι τῆς νῦν ἐκτεθέντας κανόνας κρατεῖν ἐδικαιώσαμεν.* *Canones, quæ à sanctis Patribus in unaquaq; Synodo hucusq; constituti sunt, observari æquum censuimus.* Huic autem Codici quædam sunt addita, quæ synodus sexta enumerat, *can. 2.* Nempe canones Apostolorum XXCV. Concilii Sardicenis Canones XXI. Concilia Africae & Episcoporum quorundam

dam.

dam epistolæ, quem auctum ita Codicem Synodus Nicæna III. confirmat. Alius ergo est Codex, de quo hic loquimur, Ecclesiæ *Diversi con-* universalis, alius Ecclesiæ Orientalis, ex illo auctus, quem post *dices Eccle-* Synodum Trullanam editum, iterum Johannes Tilius Lutetiæ an *sia univer-* no 1540. edidit, ex MSCto Codice Ecclesiæ Pictaviensis. Unde *salis alius,* non erat, cur Cardinalis Perronius in responsione ad Magnæ Bri- *alius Eccles-* tanniæ Regem *lib. 1. c. 53.* editionem Justelli in dubium vocaret. *Orientalis.*

CAP. II.

Ex collectione canonum juri canonico origo.

S U M M A R I A.

1. *Collecti canones faciunt jus ca-* 3. *Balsamonis commentarius, quo*
nonicum. *jussu confectus.*
 2. *Joach. Stephani notatur.* 4. *Balsamo, quis.*

EX collectione igitur canonum Jus Canonicum originem duxit, quâ & Ecclesia Orientalis & Occidentalis diu fuit usa. Cui Johannes Zonaras, & Theodorus Balsamo, verbis Conciliorum & Canonicarum epistolarum appositis interpretationes suas addiderunt. Errat vir quidam doctus, *institutionibus* *Juris Canonici*, qui è sententiâ Isidori, originem Canonum à conciliis œcumenicis repetentis *c. canones. dist. 15.* recedit, opinans hos canones in Alemanniâ longè ante Constantinum M. fuisse receptos, hac ratione, quod in Lege Alemannorum citantur canones: sed non attenderat vir eruditus, & de jure Canonico benè meritus, Leges Alemannicas à Theodorico, Rege Franciæ, auctoritate donatas. Qui sive Theodericus Clodovei F. fuerit, (quod magis probat Vir incomparabilis, Germaniæ nostræ decus æternum, Dnus, Hermannus Conringius, amicus noster omni animi cultu prosequendus, *tract. de orig. juris Germ. c. 9.* ad minimum is LXX. annis concilio Chalcedonensi posterior fuit: Sive alter ex monacho factus Rex Franciæ anno 679. Lex Alemanniæ utique corpore canonum recentior erit ducentis, & quod excurrit, annis: Concilio autem Nicæno, trecentis quinquaginta. *Cate-*

Collecti canones faciunt jus canonicum.
Joach. Stephani notatur.

*Balsamonis
commenta-
rius, quo
jussu confe-
ctus.
Balsamo,
quis.*

rum obtulit Balsamo, anno Domini 1191. Johanni Xiphilino Patriarchæ Constantinopolitano commentarium suum jussu Imp. Emanuelis Comneni & Michaëlis Anchiali Patriarchæ confectum. Fuit is Balsamo Patriarcha Antiochenus. *Videsis Baronium tom. 12. ad Ann. D. 1191. sect. 49. Quem Nicetas Choniates lib. 2. imperii Isaaci Angeli magnæ Antiochiæ Episcopum, virum ea ætate JCtissimum appellat.*

CAP. III.

De Joh. Scholastici collectione.

S U M M A R I A.

1. Joh. Scholastici collectio.
2. Quis ille, quo vixerit tempore.
3. Ejus exemplaria tria.
4. Nomocanon ejusdem Johannis.
5. Hic falso tributus Theodoro.

*Joh. Scholastici colle-
ctio.*

*Quis ille,
quo vixerit
tempore.*

*Ejus exem-
plaria tria.*

*Nomocanon
ejusdem Jo-
hannis.*

*Hic falso
tributus
Theodore-
to.*

Pertinet huc & Johannis Scholastici *συναγωγή κανόνων*, collectio canonum, quâ canones non secundum ordinem temporum sed materiarum, in quinquaginta titulos contexit. Erat is Antiochiæ Presbyter & Apocristarius, inde, pulso Eutychio, Patriarcha Constantinopolitanus, Justiniani Imper. tempore. Exstant ejus hodie tria exemplaria MSta, unum in Bibliothecâ Vaticanâ, Heidelbergâ ablatum, alterum in Bibliothecâ Petri Seguerii, Cancellarii Franciæ. Tertium Christophori Justelli, ex Bibliothecâ Collegii Claremontani Parisiensis. A quâ collectione diversa est ejusdem Johannis epitome, seu Nomocanon, quo, omissis integris canonibus concordantes leges, Novellas in primis Justiniani ad singulos titulos adjecit, quem secutus est postmodum Photius & alii. Huic perperam MSCtum. Regium titulum fecisse *Θεοδώρητος Ἐπισκοπὸς Κύπρου* notat Justellus.

CAP. IV.

In Occidenti receptus idem Codex, sed translatus Lat.

S U M-

S U M M A R I A.

1. Codex Canonum etiam in Ecclesiâ occidentali receptus.
2. Adjectis canonibus apostolicis, & Pontificum decretis.
3. Hadrianus I. eum tradidit Karolo M.
4. Magis tamen verisimile collectionem hanc deberi Ingelramo.

Porrò in Ecclesiâ occidentali idem antiquus Codex, cum ex Codex Veteri incerti auctoris, translatione, quæ adhuc in Bibliothecâ Vaticanâ asservatur, ut scribit Sirmondus in censurâ Anonymi, de regionibus suburbicariis; Tum ex Dionysii Exigui Abbatis, versione, hortatu Laurentii Presbyteri adornata, & Stephano Episcopo Salonitano, ad quem exstat Epistola Dionysii apud Baronium, anno 527. num. 72. dedicatâ fuit usurpatus. Vide Cassiodorum de div. lect. c. 23. Adjunctis autem Codici Ecclesiæ universalis quinquaginta canones apostolicos, itemque Sardicensis & Africanorum conciliorum canones. Sed & Pontificum Romanorum decreta, à Siricio usque ad Hormisdam quæ recenset Leo IV. apud Gratianum, c. de libellis decretis, dist. 20. & exstant in Codice canonum Moguntia edito. Vide Justell. Prefat. Cod. Eccl. univ. Hanc translationem Hadrianus I. Pontifex R. ad regimen Ecclesiarum occidentalium tradidit Karolo M. anno 773. ut docet epistola Hadriani, quam edidit Sirmondus tom. 2. conciliorum Gallie. Cujus epitome ab Henrico Canisio Ingolstadii tom. VI. antiquæ lectionis, deinde Colonia tom. III. conciliorum vulgata, quam Hadrianus Papa anno DCCLXXXI. Ingelramo Metensium Episcopo miserat. Confer. Dn. Conring. de orig. Jur. Germ. c. 14. p. 63. in f. edit. recentissima. Sed dubitat A. Augustinus lib. 1. emendationum Gratiani de Hadriano auctore, ubi ait ea capita Hadriani nihil habere, cum tamen ejus nomine ferantur. Postea Dn. Stephanus Baluzius, vir clarissimus & de antiquitate in primis Ecclesiasticâ merentissimus, censet, capitula hæc esse ipsius Ingelramni, qui ex supposititiis Pontificum epistolis compilaverit & Hadriano obtulerit.

Magis tamē
verisimile
collectionem hanc
deberi In-
gelramo.

CAP.

CAP. V.

De collectionibus particularium Ecclesiarum.

S U M M A R I A.

1. Collectio Africana.
2. Breviarium Ferrandi antiquissima collectio, apud Latinos.
3. Cresconii à Pithæo editus liber.
4. Martinus Bracarenfis.
5. Codex Ecclesie Africanae proprius.
6. Ecclesie Gallicanae corpus canonum ut & Hisp. & Britan.
7. Jus novum Canon.
8. Collectio Isidori.
9. Mercatoris, an peccatoris.
10. Non certè Hispalensis Episcopi.
11. Capitula Karoli, Ludovici & Lotharii.

Collectio Africana.

Breviarium Ferrandi antiquissima collectio, apud Latinos.

Cresconii à Pithæo editus liber.

Martinus Bracarenfis.

Codex Ecclesie Africanae proprius.

HAbuerunt & aliae Ecclesiae collectiones suas proprias, ex ejusdem Codicis vetere latinâ versione desumptas, ut Africana. Etenim Fulgentius Ferrandus, Carthaginensis Ecclesiae Diaconus, qui sub Justiniano post Consulatum Basilii, anno 6, qui est Christi 547. floruit, teste Victore Tununenfi, breviarium suum canonum ex conciliis antiquo codice Ecclesiae comprehensis composuit, adjectis tantum Sardicensi & Africanis quibusdam Synodis, & epistolâ Siricii Papae ad Episcopos Africae, quae exstat tom. I. Conciliorum. Est hæc Ferrandi apud Latinos collectio antiquissima. Post hanc circa finem seculi septimi Cresconii collectio prodiit, duabus partibus, quarum prior *breviarium Canonum* dicitur, sensu canonum in summam contracto. Posterior verò integros canones exhibet, & inscribitur in MStis Codicibus, *Concordia canonum*, itemque, *liber canonum*. Edidit hanc primus Petrus Pithæus ex MSto Ecclesiae Trecensis, Lutetiae anno 1588. Ferrando suppar est Martinus Bracarenfis, cujus collectio ex Codice Ecclesiae orientalis, & nonnullis occidentalibus Synodis Hispanicis deprompta, in duas partes distribuitur, quarum prior de personis, rebus, & ritibus Ecclesiasticis agit, posterior res laicorum complectitur. Habuit tamen eadem Ecclesia pro-

propriam collectionem ex Africa duntaxat conciliis compositam *cane pro-*
 & in Synodo Carthagenensi sextâ approbatam, actisque insertam. *prius.*
 Exstat apud Zonaram *pag. 384.* & Balsamonem *pag. 587.* Habuit & *Ecclesia*
 Ecclesia Gallicana præter corpus canonum concilio Chalcedo- *Gallicana*
 nensi receptam collectionem propriam canonum ex Synodis Gal- *corpus can.*
 licanis compositam. Vide Justellum *in præfatione Cod. Eccles. ut & Hisp.*
univers. Itemque Ecclesia Hispanica & Britannica. Et hætenus *& Britan.*
 Jus canonum vetus obtinuit, quo usa fuit Ecclesia primis septem-
 seculis, cum in conciliis, tum in judiciis Ecclesiasticis. Abhinc
 novum Jus veteri successit, publicatâ nova Syllogâ Isidori cujus- *Jus novum*
 dam *circa annum 836.* qui ad veterem Codicem, canones Apосто- *Canon.*
 lorum adjecit cum canonibus concilii Sardicensis diversorumque *Collectio*
 aliorum Africae, Galliae & Hispaniae conciliorum canonibus, ad *Isidori.*
 ditis quibusdam, sed commentitiis, Romanorum Pontificum à
 Clemente usque ad Gregorium primum Epistolis. Isidori, inquam,
 nescio an Hispalensis Episcopi, quod jam olim creditum Hincma-
 ro Rhemeni Epist. 7. c. 22. Ivoni, decreti *part. 4. c. 107.* Trithemio
in Scriptoribus. Vincentio *historiarum lib. 23. c. 31. & lib. 25. c. 84.*
 Antonio *part. 3. hist. tit. 1. c. 6.* Antonio Possævino *appar. sacro tom.*
2. p. 291. Ildefonso Toletano *lib. de viris illustribus.* Nominat se
 autor in libris veteribus Isidorum, modo Mercatorem, modo Pec- *Mercatoris,*
 catorem. Quod si fides habenda esset chronico Juliani Toletani, *an peccato-*
 quod edidit Laurentius Ramirez, haberemus Isidorum Mercato- *ris.*
 rem, Episcopum Setubensem, (hodie Xatipha dicitur, urbs Hispani-
 a) qui ope Monachi cujusdam Benedictini compilationi ope-
 ram dedisse dicitur, & obiisse *anno 805.* Quisquis fuerit vix est, ut
 Hispalensis ille Episcopus fuerit. Hic enim *A. D. 636.* vitâ fun-
 ctus fuit, ut docet Redemptus Diaconus in ejus vitâ. Compiler
 verò non modò concilii Toletani XI. ab obitu Hispalensis trigin- *Non certè*
 ta novem annis, & sexti Oecumenici *A. D. 681.* ab obitu ejusdem *Hispalensis*
 46. annis celebratorum meminit: Sed & Gregoriorum II. & III. *Episcopi.*
 Zachariae, Bonifaciique Moguntini, qui *anno 755.* obtruncatus fer-
 tur Baronio, verbis utitur. Quibus fortissimis convictus ratio-
 nibus Bellarminus *de Pontif. R. lib. 2. c. 14.* epistolas ejus compila-
 tionis non audeat genuinas affirmare. Et Baronius *ad annum 865.*

§. 8. eas apertè abjudicat Isido ro, quidquid Turrianus pro eis asse-
rendis moliat. Quid? quod Dionysius Exiguus nullam facit
mentionem Isidorianæ collectionis Epistolarum, ut ut suæ canonū
collectioni Epistolas Decretales Pontificum Romanorum adjece-
rit: Sed nec apud Leonem & Gelasium mentio earum exstat, qui
tamen frequenter epistolas prædecessorum suorum laudant. Sed
& prolixè id demonstravit David Blondellus in Pseudo-Isidoro,
Adi & Dn. Conringium, amicū nostrum, *tract. de Orig. Jur.
Germ. c. 16. p. noviss. edit. 77.* Hic Isidorus primus epistolas præscis
Pontificibus à Clemente inde mangoniâ fraude supposuit. Quem
Ἰσοδότος secuti reliqui compilatores fuerunt. Vide Marsil.
Patav. *defens. pac. c. 2. c. 28.* Nicol. Cusan. *lib. 3. de concord. c. 2.*
Ant. Contium *in annot. ad dist. 16. c. Septuaginta.* Centur. Magde-
burg. *cent. 2. c. 7.* Blondell. *Pseudo-Isid. proleg.* Huc pertinent Ca-
pitula Ecclesiastica Karoli M. Ludovici & Lotharii Imp. ab An-
segiso & Benedicto Levita collecta ejusdem ferè ætatis. Et qui-
dem collectio Canonum operâ Albini seu Alcuini & Paulini Epi-
scoporum habetur apud Ansegisum *lib. 1.* Et in celeberrimæ Aca-
demie Julie Bibliothecâ extare manuscriptam testatur divina-
rum, humanarumque rerum scientissimus Dn. Hermann. Conrin-
gius *tract. de origin. Jur. Germ. c. 24. pag. 61. ed. noviss.*

Capitula
Karoli, Lu-
dovici &
Lotharii.

CAP. VI.

De Photii Nomocanone, & compilationibus Ivonis Carnotensis, Alexii, Simonis, Ar- senii, Blastaris.

S U M M A R I A.

1. Photii laus, & nomocanone
ejusdem.	6. Brocardica.
2. Balsamo in Photium.	7. Compilatio Ivonis.
3. Collectio Reginonis.	8. Pannormia.
4. Regino editus à D. Hildebran-
do, & Baluzio.	9. Synopsis Canonum Alexii, Ari-
senii, Simonis Magistri, Arse-
nii, Matt. Blastaris & c.
5. Collectio Burchardi.	10. Col-

Postidea Photii Nomocanon locum vindicabit. Floruit Photii laus,
Photius Nicolao I. & Hadriano II. Pontificibus, imperante & nomoca-
in oriente Basilio Macedone, in occidente Karolo Calvo. nonis ejus-
Quem Zonaras appellat *ἀνδρα τῶν ἐπισήμων πρωτοσηκῆ-* dem.
πρὸς τότε τυγχάνοντα ἐν λόγοις ὀνομαστότατον. Virum insignem
primarium à secretis tunc ob eruditionem celeberrimum. Maximi
autem iste fuit Nomocanon totiusque canonicæ disciplinæ ele-
menta continere creditus, quem jussu Emanuelis Comneni Imp.
& Michaelis Anchiali Patriarchæ Constantinopolitani Theodo-
rus Balsamon commentariis perpetuis illustravit. *Balsamo in*
collectio canonum Reginonis Abbatis, qui cum se Trevirim in- *Photium.*
monasterium Sancti Maximini recepisset, libros duos jussu Rat- *Collectio*
bodi, Archiepiscopi Trevirensis, circa annum DCCCCVI. condi- *Reginonis.*
dit. Hanc collectionem primus edidit Dn. Joachimus Hilde- *Regino edi-*
brandus, tum Professor publicus in Academiâ Helmstadiensium, *tus à D. Hil-*
Juliâ. Sed audio editam posthac à Dn. Baluzio, quem supra lau- *debrandus,*
davi, viro undiquaque celeberrimo. Post hunc secutus est Bur- *& Baluzio.*
chardus, Wormaciensis Episcopus, quem Itali Brocardum appel- *Collectio*
lant (*Et inde Brocardica volunt dicta, id est, regulas canonicas, Burchardi.*
quas Damasus vetus Juris Canonici Doctor conscripsisse dicitur, & Brocardica.
Petrus Salunus Aquilius recognovit ex Manuscriptis exemplaribus,
qui in præfatione libelli ita scribit: Burchardica inscribuntur à
Burchardo Episcopo Wormaciensi, qui primus ea tempestate cœ-
pit jus Pontificium ad generales quasdam theses revocare. Quem
exterorum plerique originationem verbi ignorantes, corruptè
Brocardam & Brocardum appellant. *Sanè Burchardicas ejusmo-*
di regulas non dubitat appellare Cujacius in præfatione ad consulta-
riones suas) Henrici IV. Bavari Imp. temporibus, ut habet Sige-
bertus ad annum 1008. simile opus compilavit continens libros
viginti, secundum ordinem non temporum, sed materiarum di-
stributum. Quibus supposititias primorum Pontificum Episto-
las, cum selectis ex Augustino, Hieronymo, Gregorio & Isidoro
locos adjicit, plurima autem Reginoni subduxit. Vide Censores

Gregorianos, *præfatione recognitionis suæ. & P. Gregor. partit. Jur. Can. tit. 1. n. 12.* Dn. Steph. Baluz. *præfat. ad A. Aug. emendationes. §. 18.* ubi addit: In libro de gestis Abbatum Gemblacensium auctorem collectionis Burchardicæ non esse Burchardum, sed Olbertum, Abbatem Gemblacensem, quo dictante & magistrante Burchardus magnum illud volumen canonum congeffit. Videatur Sigebertus ad annum 1008. & libro de scriptoribus Ecclesiasticis. c. 142. Habetur ejus epistola formata *can. 1. dist. 73.* Sequitur

Compilatio Ivonis.

Pannormia.

Synops. Canonum Alexii, Aristeni, Simonis, Magistri, Arsenii, Matt. Blastaris &c.

Collectiones Latinorum.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

Collectio Anselmi in dubium vocatur.

quatur compilatio Ivonis Carnotensis Episcopi, quam ad Ecclesiæ Gallicanæ usum circa annum MC. publicavit, qui duas fecit collectiones Canonum & Conciliorum, additis etiam legibus civilibus quibusdam, quarum altera Panormia dicitur, seu ut quidam volunt, Pannomia, quod omnes complectatur leges. A. Possévinus *appar. sacr. tom. 2.* Altera Decretum inscribitur, quam posteriorem quidam Hugoni Catalano tribuunt Ivonis Epitomatori. P. Gregor. *partit. d. l. c. n. 3.* Adeoque exemplo Johannis Scholastici & Photii, Nomocanonis instar, Jus civile cum Canonico comparare voluit. Sunt & compilationes aliæ apud Græcos Alexii Aristeni, Diaconi Ecclesiæ Constantinopolitanæ, quæ inscribitur Synopsis Canonum: Simonis Magistri ac Logothetæ Epitome Canonum: Arsenii Monachi Hierosolymitani & postea Patriarchæ Constantinopolitani Synopsis canonum. Matthæus item Blastares Monachus, & Constantinus Harmenopulus. Apud Latinos collectio Anselmi Lucensis, Deus dedit, Cardinalis, qui *A. D. 1087.* scripsit, Gregorii Presbyteri, qui opus suum *Polycarum* inscripsit, & aliæ fortassis. Cæterum de Anselmo non possum facere, quin quæ habet Dn. Baluzius, ad verbum, sunt enim prolixiora, hinc adjiciam: Sæpe, *inquit*, laudari solet collectio Anselmi, Episcopi Lucensis, quæ usi sunt inprimis correctores Romani & Ant. Augustinus, Archiepiscopus Tarraconensis. Verum iste multum dubitare visus est de ejus Auctoritate, primum quia in vetustis codicibus, quos ipse vidit, nullus titulus erat, neque nomen auctoris: Deinde quia videbat nonnullorum illic Romanorum Pontificum decreta esse inserta, qui vivo Anselmo ad apicem Episcopatus non pervenerunt. *Et paulo post:* Multa sunt, quæ hanc

col.

collectionem abjudicare videntur Anselmo, Episcopo Lucensi. Primò auctoritas vetusti scriptoris vitæ ejusdem Anselmi, à Sebastiano Tengnagelio editus, qui lucubrationes magistri ac domini sui recensens, nullam collectionis istius mentionem facit, non omisurus, ut videtur, tam clarum opus, si tum fama fuisset compositum ab Anselmo fuisse. Deinde Sigebertus, Monachus Gemblacensis, horum temporum scriptor, dum in chronico & in libro de scriptoribus Ecclesiasticis enumeret libros ab Anselmo compositos, ne verbum quidem ullum fecit de collectione istâ. Denique Trithemius, qui tot libros viderat, non vidit collectionem Canonum ac decretorum Anselmo Lucensi Episcopo tributam, cum altum de eo silentium apud illum sit. Et post pauca: Ad eoque A. Augustinus collectionem illam non putans esse Anselmi, conjecturam fecit, de Hildeberto Cenomanensi, quem constat aliquid simile olim tentasse.

CAP. VII.

De Compilatione Gratiani.

S U M M A R I A.

1. Quinta Gratiani collectio.	8. Vocula, supra, apud Interpretes veteres.
2. Gratianus quis.	
3. Ejus decretum quando compilatum.	9. Glossatores Decreti Hugonis.
4. Titulus decreti.	10. Joh. Semeca.
5. Monumentum Gratiani.	11. Bartolom. Brixienf.
6. Vulgò quæsitus.	12. Post decretum Gratiani secunda Decretales.
7. Censura decreti.	

INter collectiones canonum Ecclesiasticorum, quinta est Gratiani, Monachi S. Felicis, Bononiensis, aliis S. Proculi, aliis S. Felicis & Naboris, familiæ Benedictinæ, qui natus est Clusæ, vel Clusis, Civitate Thusciæ. Arnoldus Duacensis Monachus in libro, quod *lignum vite* inscripsit, Gratianum Clusis natum, Monasticam S. Proculi professum & inde ad Felicis & Naboris transgressum, Decreta compilasse scribit. Adi & Sigon. l. 1. de

Quinta
Gratiani
collectio.
Gratianus
quis.
Ejus. decre-

eum quando Episc. Bonon. tempore Eugenii III. Pontificis Anno 1151. ut habetur
compilatum in Chronico Vaticanæ Bibliothecæ, quod *Pomerium Ecclesiæ Ra-*
vennatæ inscribitur. Confer Hugutionem, Interpretem anti-
 quum *ad c. post appellationem ad §. forma. c. 2. quest. 6.* Criticos Gra-
 gorianos *dicta præfat. Felin. c. 2. n. 43. de rescr.* Quod verò Trithe-
 mius *lib. 2. de Vir. Illustr. ad ann. D. 1127.* compilationem refert, id
 de inchoatione operis fortassis intelligendum. Titulum huic
 compilationi videtur fecisse Gratianus, *Concordia discordantium*
canonum, quamvis in quibusdam exemplaribus *Decretum* appel-
 letur. Vid. Anton. August. *de emend. Gratian. Dial. 1.* & Criticos
 Gregorianos *præfat. sua.* Hujus Gratiani memoriæ Bononiæ
 apud D. Petronium ad Sacellum D. Sebastiani hæc extat in-
 scriptio:

D. O. M.

Gratiani Clusini, Casarei juris & Pontificii enucleatoris propè
divini, qui Monachus in martyrum Felicis & Naboris æde absolutissi-
imum ibidem opus Decretorum anno Gratia M. C. LI. compilavit, mo-
nimentum, quod illic carie obsorduerat, hic magnificentiùs renova-
tum est. Joan. Franciscus Aldrovandus Bononiensis IV. Dictator are
publico insauravit. Anno Salutis 1498. Idibus Junii Joanne Benti-
volo II. P. P. rempublicam feliciter gubernante.

Et in æde S. Felicis, ubi Gratianus edidit opus Decretorum,
 in saxo vetustissimo, quod nunc in sacratio reconditur, hi versicu-
 li leguntur;

Hanc ave partem Lector reverenter adito
Namq; loci Monachus Decretum hic condidit hujus
Divinum Gratianus opus quantum libet arcto
Contentus septo, quod reparando caducum
Et vetus hoc claustrum, tolli fuit inde necesse.
Id tamen Abbate constructum est Bartholomæo
Mille trecentis decies septem atq; quaternis
Annis à Christo, pura de virgine nato.

Vulgò qua- Fertur hic Gratianus vulgo quæsitus fuisse. Vide Ant. Florent. p.
situs. 3. tit. 15. c. 6. *Speculi.* Et hæc collectio canonum Gratiani constituit
 hodie primam corporis Canonici partem, & prior est omnibus
 epi-

epistolarum Decretalium compilationibus. Cujac. *cap. ult. X. de sent. & re jud.* Alb. Gentil. *disp. de Jur. Canon. c. 1.* Hinc Interpretes veteres, Alanus, Vincentius, Tancredus, Laurentius & cæteri, cum capita referunt collectionis Gratiani, utuntur voculâ, *SU- Vocula, SU- PRA, innuentes post Gratiani volumen collectionem aliam super- PRA, apud venisse. Judicium de opere Gratiani vide apud Duarenum in Interpretes præfatione librorum de sacris Ecclesiæ ministris, ibi inter cætera: veteres. Censura de- Nec eo libro ullus est in hoc genere utilior, quamvis in eo nonni- creti. hil desiderent eruditi. Confer Joachimum Stephani de jurisdic. lib. 4. c. 3. num. 9. Et Thomam Neageorgum præfatione tractatus, cui titulus: Rubricæ sive summa capitulorum Juris Canonici. Boeth. Glossatores Epo. de jure sacro, lib. 2. c. 2. num. 97. Qui glossas in Decretum Decreti, scripserunt, primus fuit Hugutio, ut habet Anton. Florentinus Hugutio. part. 3. Speculi pr. & plenius. t. 18. c. 6. in fine. Secundus fuit Johan- Joh. Seme- nes quidam Semeca, cognomento Teutonicus, sub annum Christi ca. 1260. Præpositus Halberstadenſis. Ita enim Beatus Rhenanus in præfat. corporis Canonici glossati, à Johanne Amerbachio recogniti & Basileæ anno 1512. excusi, ubi addit, vixisse sub Imperatore Rudolpho Habspurgenſi, Alberto Magno Synchronum. Tertius fuit Bartolomæus Brixienſis. Vide Johannem Andream in Bartolom. Brixienſ. præfatione ad Decretales. Sequuntur sunt itaque hanc Decretorum Post decre- collectionem Decretales epistolæ, quas Episcopi consultantibus tum Gratia- rescripserunt. ni secuta Decretales.*

CAP. VIII.

De Decretalium compilatoribus.

S U M M A R I A.

1. Bernardus Circa. Bernardi	4. Interpretes hujus compilatio-
ires. prima compilatio. Exstat	nis.
hodie.	5. Ejus scholiasta.
2. Compilatio Gilberti & Alani	6. Bernardi Compostellani com-
& Johan. Gallensis, an Val-	pilatio.
lensis.	7. Petr. Beneventani collectio.
3. Secunda compilatio.	

Primus

*Bernardus
Circa. Ber-
nardi tres.
prima com-
pilatio. Ex-
stat hodie.*

*Compilatio
Gilberti &
Alani & Jo-
han. Gallen-
sis, an Val-
lensis.
Secunda
compilatio.
Interpretes
hujus com-
pilationis.
Ejus scho-
liasta.
Bernardi
Compostel-
lani com-
pilatio.
Petr. Bene-
ventani
collectio.*

Primus eas congeffit Bernardus Circa, Præpositus Papiensis, & post Episcopus Faventinus, primus ex tribus Bernardis, jure Canonico claris, quorum alter Parmensis, alter Compostellanus. Cujac. *c. 1. x. qui cler. vel vovent.* Approbata hæc fuit collatio tempore Alexandri III. Hanc compilationem hodie non haberi ait Johannes Andreae Filius. *t. 7. de cler. conjug.* sed edidit tamen eam Antonius Augustinus. Ipse Bernardus suam compilationem vocat, Breviarium extra, sive extravagan- tium, ut habet liber Romanus. Porro subinde novis è sede Apo- stolica constitutionibus prodeuntibus, mox aliud volumen edidit Gilbertus Abbas, & Alanus quidam, Episcopus Antifiodorensis, sed nomen præripuit his Johannes sive Gallensis, sive Vallensis, Volateranus, cujus liber, *secunda*, sive Alexandri IV. compilatio audit. Vid. Platinam *in vitâ Alexandri IV.* & Johann. Andreae *proæm. addit. ad Speculator.* Alb. Gentil. *de libris Jur. Canon. p. 2.* Prodiit XII. annis à primâ, eorundemque Pontificum rescripta collegit, itemque Cœlestini III. iisdemque mox addidit scholia quædam; Interpretes hujus compilationis fuere Hugo, Ferrariensis episcopus, cujus frequens apud Innocentium III. fit mentio, & Bernardus Major Compostellanus, Archidiaconus, & ait A. Augustinus, Vincentii, Tancredi, Alani, Laurentii & aliorum se scholia vidisse. Post hanc cœperat aliam idem Bernardus Compostellanus ex Registris Innocentii III. eaque aliquando compilatio Romana dicta. Sed Romani indignè ferentes, quod ab usu remota referret, ab eodem Innocentio impetrarunt, ut Pontificia autoritate alia collectio ederetur. Cui rei Petrus Beneventanus notarius præfectus est, anno 12. ejusdem Pontificis. Joh. Andreae. *c. 6. de conc. præb.* Cujac. *c. 2. de Sponsalib. & tit. de Conjug. Serv.* Et hæc prima publicâ facta auctoritate collectio est. Cujac. *c. 24. x. de Spons.* Nec valebant, fidemve faciebant, nisi à Scriniariis Romanæ Ecclesiæ comprobarentur. Ant. Aug. *præf. collectionum antiqu.* Ejus interpretes fuit Paulus Hungarus, ut Joannes Andreae habet.

CAP.

CAP. IX.

De Compilatione IV. Innocentii, & Honorii III. Quintâ. Usus harum compilationum.

S U M M A R I A.

1. De quartâ compilatione. 3. Usus antiqq. collect.
 2. Quartâ compilationis interpret.
 4. Quinta collectio.

Quarta compilatio ejusdem Innocentii est, qui, quum in De quartâ concilio Lateranensi septuaginta unum edidisset capita, compilatione sed & illo quinquenni spatio post tertiam collationem aliquot constitutiones, duplex inde editio exitit, altera canones ejus duntaxat concilii continens, altera alias quoque constitutiones. Ejus Interpres Vincentius fuisse dicitur. Sed ait Augustinus sc. *Quarta* Johannem, Jacobum & Robertum seu Rogerium legisse. Usus *compilatio-* harum Decretalium adhuc commendatur Doctoribus, ut absque *nis inter-* his vix quenquam posse bene interpretari Jus Canonicum Cujacius adfirmet alicubi, nec non Ant. Augustinus præfat, ad eas, & *Usus antiqq.* in primis A. Gentil. de Jure Canonico. c. 3. Vide hujus Eclogæ *collect.* c. 14. Quinta collectio Honorii III. constitutiones habet, à Tan- *Quinta* credo Bononiensi Archidiacono collectas, sub ipsius Pontificis *collectio.* nomine, cujus interpres fuit Jacobus Albanus, Faventinus Episcopus, Henrici Ostiensis Præceptor. Hostiensis, *proæm. summ.* num. 10. ut tradit Augustinus. Diu hæc compilatio quæsitâ & desiderata fuit. Et nondum editam Alb. Gentil. de lib. jur. Can. p. 9. ait. Quam Cujacius & Contius habuere. Vid. Cujac. c. 28. de Sponsal. c. 17. de for. compet. c. pen. de frig. & malef. c. 63. de Appellat. Causam hujus raritatis videtur Joh. Andrea indicasse. Ait enim, Gregorium IX. successorem Honorii statim initio Pontificatus sui de suâ compilatione cogitasse. Ita pressa fuit Honoriana. Tandem inventa est in bibliothecâ veteri Albiensi, & ab Innocentio Cironio, Academia Tolosana Cancellario, viro doctissimo, Tolosæ edita.

C

CAP.

CAP. X.

De Compilatione Gregoriana, &
Bonifacii VIII.

S U M M A R I A.

1. Gregorii IX. <i>Compilatio.</i>	5. <i>In Galliâ non recepta.</i>
2. <i>Raymundus de Pennâ forti</i>
<i>ejus auctor.</i>	6. <i>Prohibente Philippo Rege.</i>
3. <i>Bonifacii VIII. Decretales.</i>	7. <i>Clemens V. antecessoris rigo-</i>
<i>rem temperat.</i>
4. <i>Compilatores earum.</i>	

*Gregorii IX.
Compilatio.*

Ultima est Gregorii IX. qui, ceu Cujacius ait *c. ult. de sent. & rejud.* ut aliquid in eâ poneret de suo, ex jure Civili ultro, non aditus à Consultoribus ullis, pleraque sumsit & inseruit, quo fit, ut ejus constitutiones plerumque nemini inscribantur, ad quem dirigantur. Prodiit A. C. 1230. operâ Ray-

*Raymundus
de Pennâ
forti ejus
auctor.*

mundi de Pennâ forti Capellani & Pœnitentiarii Pontificis. Vide *Proœm. Decret. Gregor. vers. ad communem.* De Raymundo vide infra *Eclogæ hujus c. 13.* Qui postea à Clemente VIII. d. 29. April. anno 1601. sanctorum numero receptus & canonisatus est.

*Bonifacii
VIII. Decre-
tales.*

Joh. Bapt. Vivianus *ad proœm. decret. Greg.* Ab hac compilatione Pontifices sequentes cessarunt aliquandiu novis constitutionibus edendis, donec sub annum Christi 1300. Bonifacius VIII. partim suas partim aliorum superiorum Pontificum, qui inter ipsum & Gregorium IX. intercesserant, nec non ipsius Gregorii novas constitutiones, ac præcipuè duorum generalium conciliorum Lugdunensium, quorum alterum sub Innocentio IV. anno 1245. alterum sub Gregorio X. anno 1273. celebratum, decreta totidem libris, eodemque profus ordine, quot & quo ipse Gregorius usus fuit, adjecit. Multa, quæ ante in scholis & in judiciis ambigua declarasse dicitur Henrico Stereoni *p. 403. tom. un. scriptorum Ger-*

*Compilato-
res earum.*

man. à Frebero editorum, & Henrico à Rebdorf. p. 417. Hæc compilatio facta per Guilielmum Archiepiscopum Ebrodunensem, & Berengarium, Episcopum Biterensem, ac Magistrum Richardum

de:

de Senis, S. R. E. Vice-Cancellarium, quorum fit mentio in proœm. libri VI. Decretalium. Meminit & Richardi, tanquam Auctoris hujus compilationis Alber. de Rosat. l. ult. C. de Feriis. Cui etiam Dylum superfuisse tradunt. Vide Catell. Corr. Memorab. Citatur à Baldo in tit. de pace constant. nomine Novellarum. Alb. Gentil. d. c. 1. pag. 11. Hæc compilatio in Galliâ non est recepta, quod quæ in ea extent constitutiones pleræque in odium & æmulationem Philippi Francorum Regis editæ, & in Romanæ aulae quæstum excogitatae credantur. Duaren. præfat. lib. de Sac. Eccles. min. Cujac. c. ad audientiam. 4. de Sponsal. & matrim. Cluten Syllog. rer. quot. th. 6. lit. b. Ferre enim Rex non poterat majestatem suam & regni à Pontifice imminui. Papa enim Regem anathemate non tantum percussit, sed subditum in rebus civilibus scripto denunciavit, anno ultimo Pontificatus. Cui successor Clemens V. derogavit, cap. meruit. de privil. in Clement. Vide Henricum Spontanum.

In Galliâ
nō recepta.
Prohibente
Philippo,
Rege.

Clemens V.
antecefforis,
rigorem
temperat.

C A P. XI. De Clementinis, Extravagantibus, & libro Septimo.

S U M M A R I A.

1. Clemens V. novam collectionem parturiens morte præventus.	5. Extravagantes communes.
2. Quæ à Job. XXII. prodit.	6. Glossatores earum.
3. Job. Andrea in Glossas.	7. Petri Matthæi collectio.
4. Extravagantes Johannis XXII. Earumq. Interpretes.	8. Aliorum opera.
	9. Liber septimus Decretalium.

Mortuo Bonifacio Clemens V. Gallus è Vasconiâ, diœcesis Burdigalensis eodem ordine servato constitutiones Concilii Viennensis anno 1311. celebrati, una cum ceteris constitutionibus Decretalibusque edere animatus, sed morte præventus fuit. Itaque curante successore Johanne XXII, anno 1320. prodierunt quæ Clementinarum appellatione ci-

Clemens V.
novam col-
lectionem
parturiens
morte præ-
ventus.

Quæ à Job. XXII. prodit. tantur. Confer Henricum Stereonem *annal. p. 405.* Et hæc octava est collectio. Martin. Polon. *in Clem. V. Glossa in proem. Clement.* Has Glossas exposuit Johannes Andrea Bononiensis. Paulo post Clementem V. Johannes XXII. Cadurcensis Aquitanus suas quoque edidit Decretales, ordine Decretalium Gregorianarum observato, quas Extravagantes appellant. Cujac. *in c. ad audientiam. 4. de spons. & matrim.* Johanninas vocat. Quas commentario illustravit Zenzelinus de Cassanis, seu Gezellinus, vel Johann. XXII. Jesselinus de Cassanchis. Johanne autem defuncto diversæ diarumque verforum Pontificum, annorum plus minus 150. prodierunt extravagantes, usque ad Sixtum IV. quæ quod unum auctorem non habent, allegari solent; Extravagantes communes. Harum aliquæ cum Glossis Johannis Monachi Picardi Cardinalis, aliæ cum commentariis Gillermi de Monte Lauduno, & Johannis Francisci de Paviniis sunt vulgatæ. Summam harum à Gregorio IX. usque ad Sixtum V. edidit Petrus Matthæus Lugduni, anno 1588. Integras autem Laertius Cherubinus Jctus. collegit, & titulo Bullarii promulgavit. Extat etiam Compendium à Gregorio VII. ad Paulum V. Jacobi Castellani, Clerici Tarvisini, & summa Bullarii, quæ post juris Canonici libros, à summis Pontificibus emanarunt, autore Stephano Quaranta, cum additionibus Prosperi de Augustino. Itemque Johannis Baptistæ Scortia in selectas Pontificum constitutiones epitome ac theoremata. Denique anno 1590. opera Petri Matthæi prodit liber Septimus, Decretalium apostolicarum post sextum, Clementinas & Extravagantes editarum continuatio.

Job. Andrea in Glossas. Extravagantes Johann. XXII. Earumque Interpretes. Extravagantes communes. Glossatores earum. Petri Matthæi collectio. Aliorum opera.

Liber septimus Decretalium.

CAP. XII.

Quid distet jus Canonicum novum à Veteri?

S U M M A R I A.

1. Judicium Duareni.
 2. Suprema Potestas Synodis ad-
 3. Disc-
- emta, ad Pontificem delata-
cum jurisdictione.*

3. Disceptationes forenses nata. 5. Causa matrimoniales ad forum Ecclesiasticum tracta.
 4. Politia Ecclesiastica nova per separationem beneficiorum ab ordinatione caput. 6. Indulgentia.
 7. Novi Monachorum ordines.
 8. Exemptiones Clericorum.

ET haecenus de jure Canonico novo seu Decretalibus: *Judicium Duarevi.*
 Quod si queras, quid inter antiquos canones, & istud novum Decretalium jus intersit, multum interesse equidem nemo ibit inficias: Notatu dignum est iudicium Francisci Duareni: *In Decretalium volumine, inquit, multa intueri licet, quae à priscâ illa disciplinâ, quam Decretorum liber à Gratiano editus continet, multum degenerent. Atque hinc natum est illud apud Nostrates tritum ac vulgò jactatum: Malè cum rebus humanis actum esse, ex quo Decretis ale creverint. Quo enim tempore conscriptae sunt illae epistolae, quibus Pontifices Romani de jure consulentibus more veterum Imperatorum respondebant, causae ecclesiasticae antiquam simplicitatem jam amiserant, erantq; ejusmodi, ut ad eas dirimendas atq; definiendas Juri & Pragmatici adhiberentur.* Haecenus Duareni. Et ut aliquanto explicatius dicamus, jus novum ab antiquo in eo quam latissimè discessit, quod suprema Potestas, quam *Suprema* in plerisque causis dijudicandis synodi provinciales obtinebant, *Potestas Synodi Pontifici* tribui coeperit, ut nec synodis amplius supersit *causis ademonones* condere seu exponere, sed solus Pontifex constitutionum *ta, ad Pontificem de-* condendarum potestatem sibi vindicat. Inde & iudicia novam *ta, ad Pontificem de-* planè formam induerunt per varia Pontificum rescripta, quibus *lata cum jun-* cognitiones disceptationum fori Ecclesiastici instituerentur. *risdictione.* In *Discepta-* de tot rescripta de iudiciis delegatis, de officio iudicis *Discepta-* narii, de dilationibus, exceptionibus, sententiis, appellationibus, *tiones fo-* totoque iudiciorum ordine. Quae omnia novis constitutioni- *renses nata.* bus introducta, & magnam partem in formulis actionum & triturae fori occupantur. Porro ex beneficiorum ab ordinationibus *Politia Ec-* discretione nova ecclesiasticae politicae facies exorta est. Cum *clesiastica.* autem jure Canonum, & quidem canone concilii Chalcedonen- *clesiastica.* sis nullus ad Clerum adscisceretur, quin ad certam ecclesiam, cer- *nova per se-* toque ordinum gradui adscriberetur, adeo ut manus impositio- *parationem* nem beneficiorum *nem beneficiorum*

ab ordina-
tione capit.

nem sequeretur adscriptio in canonem, seu matriculam Ecclesiæ, id postea in solis Episcopis servatum, in reliquis ordinibus neglectum est, ita ut absque titulo Ecclesiæ ordinentur Clerici. Et quamvis concilio Lateranensi vetitum fuerit, ne Clerici ordinentur absque titulo, saltem patrimonii, ne sic tamen vetus disciplina est restituta, quæ Clericos per manuum impositionem suis ecclesiis addicebat. Intromissa hac ordinationis separatione, à beneficiorum collatione, jam nova materia & seges juris Canonici enata est, de beneficiis acquirendis, conservandis, amittendis, quæ ferè utramque paginam novi juris Canonici faciunt.

Causa ma-
trimoniales
ad forum
Ecclesiasti-
cum tractæ.
Indulgentiæ.
Novi Mo-
nachorum
ordines.
Exemptiones
Clerico-
rum.

Porro matrimoniorum causæ prohibitionibus novis ad conservandam publicam, ut videbatur, honestatem arctatæ, ad solius Ecclesiæ revocatæ cognitionem, & formulis forensibus adstrictæ in novam juri Canonico messem adolevere. Veniæ temperantiaque excommunicationum & pœnitentiarum publicarum jure antiquo introductarum novis constitutionibus adinventæ novas genuerunt juri Canonico species. Monachorum insuper alia atque alia subnatæ familiæ, religiosarumque domuum surgens multitudo novas regulas & instituta, novamque legumlationem poposcerunt. Et, ut finiam, exemptiones monasteriorum & capitulorum Canonice ab Episcoporum jurisdictione, privilegiaque varia illis concessa, varias causarum figuras à Pontificibus disceptandas præbuerunt, ut scitè & prolixè differit Petrus de Marcâ, Archiepiscopus Parisiensis. Ex quibus facile discrimen novi ab antiquo jure Canonico elucescit. Adde Dn. Baluzium præfatione ad A. Aug. emendationes.

C A P. XIII.

De Juris Canonici auctoritate.

S U M M A R I A.

1. Reprehensores juris canonici.
2. Cornelii Agrippæ aliorumque censura.
3. Canonum ab initio auctoritas.
4. Decreta conciliorum.
5. Sententia auctoris.

Videa-

Videamus jam de juris Canonici auctoritate & usu. Et Reprehen-
sunt sanè non parum multi, qui in absurditatibus, vanita-
tibus & erroribus hujus juris, tanquam ulceribus, assiduè, *fores juris*
nimisque acriter exercent unguis. Quorum censuras si *Canonici.*
congerere velimus, sanè prodiret nobis ingens

Telephus & summi plenâ jam margine libri

Scriptus & in tergo, nec dum finitus Orestes :

Videat, qui volet, Henricum Cornelium Agrippam, armatâ mili- *Cornelii*
tiâ Equitem auratum, utriusque Juris ac Medicinæ Doctorem, *Agrippa*
operum parte posteriori c. 92. Carolum Molinæum & Eberhardum *aliorumque*
à Weihe editis de hoc argumento orationibus. Lutherum *tom. 1. Je-*
nenst. fol. 355. Et in sermonibus mensalibus passim. Hottomannum *censura.*
in Bruto fulmine, Innocentium Gentiletum *lib. 5. Exam. Concilii*
Trident. Johann. Barclajum *Exam. Bellarmini potest. summ. Pontif.*
in temporalibus. p. m. 6. Contium *prefatione editionis Decretalium.*
Et alios plures, quos vel nominando operæ pretium perditum iri
vereor, quippe qui ejus juris & necessitatem, & summam utilita-
tem etiam in reformatis Ecclesiis, scholis, atque judiciis, vitâque
politica agnosco lubens & merito, cum eodem Eberhardo à Wei-
he *dict. Orat. & Cluten. diatriba de auctorit. jur. Can. p. 49. & seqq.*
Fuisse videtur ab initio, quo cœperunt ordinis atque decoris in *Canonum.*
Ecclesia servandi causa certi canones condi, non alia aut major *ab initio*
eorum auctoritas, quam decretorum, quibus collegia, aut corpo- *auctoritas.*
ra socios sibi suos adstringunt. *l. 4. C. de Colleg. & Corpor.* Ex quo
verò accessit confirmatio Imperatoris Justiniani, Codicem cano-
num confirmantis, atque canonibus vim legum tribuentis, utique
jus proprie dictum existere cœperunt, in quantum potestas Legis-
latoria Justiniano fuit. Et quia conciliis, quæ post quatuor illa *Decreta.*
œcumenica fuere, non tantum interfuerunt, sed & præfuerunt *concilio-*
Imperatores Romani vel ipsi, vel eorum vice, quos ipsi voluerint, *rum.*
oportet & eorundem decreta conciliorum vim legum obtinere, &
si à privatis compilata, quia vim & auctoritatem non à collecto-
re, sed ab ipso concilio & Imperatoribus habent, quam amittere
nequeunt, quocumque codice collocentur, atque à quocumque
describantur. Quare non solum Johannis Scholastici, Photii, *Sententia*
Bla- *auctoris.*

Blastaris, Harmenopuli, sed & Latinorum, Dionysii Exigui, Martini Bracarenfis, Fulgentii Ferrandi, Isidori & denique Gratiani collectiones, quatenus continent canones è codice Ecclesiæ universæ, aut decreta conciliorum œcumenicorum, aut orthodoxarum Synodorum, auctoritate Imperatorum celebratarum vim legis Ecclesiasticæ obtinuerunt, & quæ hodie in Ecclesiâ Romanâ statuuntur, adhuc auctoritatem à Pontifice Romano habent in suis terris. In aliis regnis non aliter, atque quatenus sunt receptæ. Confer *Alciat. 4. parerg. 23. Alb. Gentil. de Jure Canon. c. 2.*

CAP. XIV.

De usu & auctoritate veterum Decretalium, & de Regesto.

S U M M A R I A.

1. <i>Veteres compilationes an usum adhuc habent.</i>	4. <i>Veteres Decretales usum habent in glossis intelligendis.</i>
2. <i>Regestum Registrum.</i>	5. <i>An hodie pro jure allegari queant?</i>
3. <i>Epistolæ decretales in chartario digestæ.</i>	6. <i>Faciunt ad dubia certius solvenda.</i>

Veteres compilationes an usum adhuc habent. Regestum Registrum.

Epistolæ decretales in chartario digestæ.

Veterum quidem Decretalium usum non esse exiguum, Cujacius censet, quod absque iis vix quisquam bene interpretari jus Canonicum possit. Eadem ratio etiam est Regesti, quod vulgo Registrum appellant. Extat Regestorum vox in constitutione *de Justin. Cod. confirm. §. 4. & in l. 2. C. T. de discuss.* ut & in subscriptione *l. 14. C. T. de indulg. debit.* Erantque monumenta & acta publica diversorum officiorum & judicium, in quæ & constitutiones Principum referebantur. Glossæ nomicæ: *Κήνων καὶ ῥεγέτων τὴν ἀπογραφὴν τῶν δεχάων ἀπὸ τῆς ἀπογραφῆως. Vid. l. 14. C. T. de indulg. debit. Cujac. 15. observ. 37.* Inde vox applicata commentario seu codici, quo regerebantur epistolæ Decretales. Has enim diligenter in chartario Ecclesiæ Romanæ conservatas fuisse docet D. Hieronymus *in apologia adversus Rufinum: Si à me, inquit, fictam epistolam suspicaris, cur eam* in

in Ecclesie Romana chartario non requiris. In hoc ergo Regesto decretales integræ habentur, non semper in antiquis compilationibus. Quare Interpretes, & imprimis Johannes, quem Andreae nothum appellat Alb. Gentilis, sæpè ad Registrum provocat. Et censet Ant. Augustinus rectius interpretationem hinc desumi. Porro & veterum Decretalium usum quoque exserere sese in *Veteres De-Glossis* veteribus legendis, ostendit exemplis Alb. Gentilis. *p. 31. cretales* ad quem remitto. Sed nunquid etiam hodie jus faciunt antiquæ *usum ha-* Decretales? Videbatur ita: Derogatum enim non fuisse juri *bent in,* mæ collectionis per secundam, nec utrique per tertiam, & sic dein *glossis intel-* ceptis. Ergo nec omnibus hisce per secutam Gregorii collectio *ligendis.* nem. Quo facit, quod Doctores sapissimè ad antiquam provo *An hodie* cant, quod frustra fieret, ni etiamnum usum obtineret. Sed ve *pro jure al-* rius est, fuisse antiquatas. Constitutio enim hoc ipso, quod non *legari* inserta Codici constitutionum, non censetur approbata. Roman. *queant?* *conf. 112.* Et sæpè respondet ita Joh. Andreae, *revocatam esse, quia* non inserta. Joh. Andreae *addit. ad Specul. de Off. deleg. de Recus. de* *Procur. de Adv. de Salar. de instrum. edit.* Et ita sancitum disertè est à Bonifacio in *proæmio Sexti.* Confer Gentilem *lib. 6. de Nupt. c. 23.* Eadem & Regesti est ratio, quod contra Decretales non est allegandum, quales sunt hodie Corpori Canonico inclusæ. Vid. Alber. Gentil. *p. m. 43.* Recurrere tamen eo juvat, ubi vel textus *Faciunt ad* emendandus, vel decretalis in dubium vocatur, aut Raymundus *dubia cer-* forsan dormitavit. Quam viam etiam monstrat Innocentius *tius solven-* IV. in præfatione apparatus sui in Decretales. *da.*

CAP. XV.

De omiffa in proæmio Decretalium Nominis Divini invocatione.

S U M M A R I A.

1. Reprehenditur Raymundus ob omiffam invocationem.	3. Rainaldi Corsi sententia, à Wissenbachio rejecta.
2. Invocatio nominis divini invenitur in quibusdam exemplaribus.	4. Sententia Wissenbachii & nostra.

D

Non

Reprehen-
ditur Ray-
mundus ob
omissam in-
vocationem.

Invocatio
nominis di-
vini inveni-
tur in qui-
busdam ex-
emplaribus.
Rainaldi
Corfi sen-
tentia, à
Wissenba-
chio rejecta

Sententia
Wissenba-
chii & no-
stra.

Non caret reprehensione compilator juris Canonici ob-
omissam initio operis invocationem Dei, quæ in corpo-
re civili religiosè servata, & in Pandectis Florentinis præ-
fixa Constitutionibus de Confirmatione Digestorum,
quarum una Latina est, altera Græca. Utraque à Justiniano po-
sita ante orationem ad Antecessores, ut monet Taurellus. At-
quia sub titulo Codicis, de veteri jure enucleando, repetita est
post constitutionem de Conceptione Digestorum, ideo quando-
que omittitur in vulgaribus editionibus, sola oratione ad Ante-
cessores præmii vice ad Digestorum libros retentâ. Nec ve-
rum tamen est, ab omnibus exemplaribus juris Canonici invoca-
tionem abesse. In meo enim reperio, quod Venetiis editum,
per Thomam de Blavis, de Alexandria, & in Glossato impresso
Venetiis per Magistrum Andream de Papiâ Anno 1492. Scimus
Reinaldum Corsum 3. Indagat. 15. rationibus aliquot omisso-
nem excusasse; nec satisfecit tamen Jacobo Wissenbachio, quia
disp. 1. ad Inst. 1. eum reprehenderet. Sane invocare nomen Do-
mini in omni opere & actu oportet: Sed quod hæc invocatio-
nis formula literis præscripta operi, argumentum sit internæ
invocationis, eaque omissa Pontifex dedignatus fuerit verum
Pontificem invocare Christum, nondum persuasit Wissenba-
chius. Novimus etiam Ethnicis usurpatam, & ab eâ Poetas
Græcorum ordiri solere. Aratus: *Ἐκ δὲ τοῦ θεοῦ δὲχόμεθα.* Apol-
lonius Rhodius: *Ἀρχόμενος θεοῦ, φοῖβε.* Ubi Scholiasta: *ἔθ
δὲ τοῦ θεῶν προνοίας ἐσθλά.* Secus atque Latini, quibus proposi-
tioni invocatio subjicitur. Sed horum invocationes non tam
ex pietate, quam præscripto artis proficiscebantur. Et tales
formulas hypocritæ & Athei præfigere sibi possunt. Veri *θεο-
σκυνηταὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ* invocant.

CAP. XVI.

Ad præmii. De Gregorio IX. Welforum
& Gibellinorum factione. Mutatione
nominis.

S. U. M.

S U M M A R I A.

1. Gregorii IX. vita breviter delibata.	6. De mutatis nominibus in script. sacrâ.
2. Guelforum & Gibellinorum factio.	7. Apud Ethnicos.
3. Pontifices cur nomen mutent? Sententia alia Platina, alia Onuphrii.	8. Mutatum nomen sine causa fictioni sit obnoxium.
4. Onuphrii sententia verior.	9. Exempla.
5. P. Gregorii sententia.	10. Auxentius, dictus Mercurius.
	11. Servorum nomina in potestate domini.

Gregorius IX. electus est Pontifex anno Domini 1227. sedit 14. annos, menses tres, mortuus anno Domini 1241. successor Honorii III. Ipsi Cælestinus IV. successit. Patria fuit Anagninus, dictus antea Hugolinus, ex Comitibus Signiæ, Innocentii III. nepos. Ex Diacono Cardinale S. Eustathii Episcopus Ostiensis & Veliternus factus ab Innocentio III. Pontifex Romæ creatus prope Septizonium, in diaconia S. Luciæ in Septifolio ab octodecim Cardinalibus 18. Kal. April. die Sabbati, ibidem & consecratus postridie, die dominico, coronatus ad S. Petrum, V. Kal. April. die Paschatos. Sedit tempore Friderici II. Imp. quem & excommunicavit. Vide Platinam, Krantzius lib. 8. c. 2. & 6. Et chronicam Abbat. Ursperg. Unde factiones Guelforum pro Pontifice & Gibellinorum pro Imperatore in Italiâ, ortæ. P. Æmilius lib. 6. hist. Krantzius lib. 8. c. 8. Blondus lib. 7. dec. 2. De Guelfis & Gibellinis, exstat in operibus Bartoli tomo ultimo commentarius. Hæc nomina primitus cœperunt audiri à nato Chriſto 1245. cum contra Innocentium IV. à quo in concilio Lugdunensi excommunicatus bellum in Italiâ gereret Fridericus II. Imp. Rom. Rem ex Nauclero referam, generat. XLII. Nomen hoc, inquit, apud Pistorienses primo auditum. Sed utriusq; origo antiquior sub Conrado III. qui circa annum Domini 1138. imperium inierat, in pugna quadam caput, cum Guelfi auxiliares copie Symbolum sibi haberent, Die Wolff: Qui vero sub Conradi Cesaris signis erant, Die Waibling clamarent: Conradus enim suevus in-

Gregorii IX.
vita brevi-
ter deliba-
ta.

Guelf. &
Gibellino-
rum factio.

pago vetustæ nobilitatis Waiblingen ferebatur nutritus. Hinc Casariani Wibelingi, Gibellini: Pontificis sociis Guelforum nomen mansit, quod olim Welfus Italica auxilia contra Casarem Conradum duxerunt. Hactenus Nauclerus. Confer omnino Peucerum in chronico Caronis lib. 4. De Welphis vide etiam Goldasti Alem. rer. tom. 3. fol. 64. in fin. Dn. Lambec. biblioth. lib. 2. p. 510. Dictum est Hugolino nomen fuisse Gregorio. Et sæpe quæri solet, cur ex

*Pontifices
cur nomen
mutent?*

*Sententia,
alia Plati-
na, alia
Onuphrii.*

*Onuphrii
sententia
verior.*

*P. Gregorii
sententia.*

*De mutatis
nominibus
in script.
sacrâ.*

more mutant nomen Pontifices inaugurati. Platina originem à Sergio II. repetit, ob turpe familiæ suæ cognomen; Os porci; inde consuetudinem ad successores promanasse. Sed contradicit Onuphrius in vitâ ejus: *Qua, inquit, hic Platina ex Martino tradit, Sergium II. primum fuisse, qui nomen mutaverit, apud neminem veterum auctorum inveni, imò ex Anastasio Bibliothecario, qui hoc tempore vixit, contrarium elicitur, eum scilicet, & ante Pontificatum Sergium vocatum esse.* Sergii ergo nomen semper habuit, os porci verò cognomen, & pontifex factus cognomen prænomine tantum retento omisit. Quod cæteris quoque Papis usu venit. Idem verò Onuphrius ad vitam Johannis XII. addit ex Guilielmo Bibliothecario, Johannem XII. qui Platina est XIII. ante dictum nomine Octavianum, primum omnium omisso gentili nomine, tanquam majestati Pontificiæ minus idoneo, se Johannem appellasse, ejusque exemplum secutos Pontifices sequentes, qui parum conveniens nomen habuissent, quod deinceps in legem perpetuam abierit; Confirmasse autem maximè hanc consuetudinem Romanos Pontifices, ex Germaniâ electos, barbarorum nominum deformitate commotos, quales Bruno, Gerbertus, Suidegerus, Popus, Geberhardus, Anselmus, Hildebrandus & similes. P. Gregorius, originem ad Petrum Apostolum refert, primum scilicet Pontificem, cujus nomen ipse Christus mutavit, cum antea Simon vocaretur. *Job. Evang. c. 1. v. 43. Marc. c. 3.* Confer Montacutum, orig. Eccl. p. 1. n. 108. Ejusmodi nominum mutationes in sacris scripturis factæ fuere vel Deo jubente, vel hominum consensu, vel suo cujusque arbitrio. Vide Philonem libello elegantissimo *de mutatis in scripturâ nominibus.* Abrahamo, Jacobo. Deus, Josepho Pharao, Josuæ Moyse mutavit nomen.

nomen. In novo testamento Paulus è Saulo, Barnabas è Josepho, Petrus è Simone, è Jacobo & Johanne Boanarges. Apud *Apud Ethni-*
 Ethnicos solita sunt mutari post Deificationem, ut augustiores *cos.*
 viderentur, sic Leda mulier, Nemesis Dea, Circe, Maria; Ino
 postquam Dea facta, Matutas nominata. Qui Æneas, postea
 Jupiter indiges Quirinus nominatus est, in gratiam Sabinorum.
 Ludov. Vives *ad Augustin. de civit. Dei. lib. 2. c. 15.* Alex. ab
 Alexand. *lib. 6. c. 4.* Cæterum suspecta plerisque gentibus fuit *Mutatam*
 sine justâ causâ nominis mutatio. Eâque ratione Philocomanomen *sine*
 sium meretrix apud Plautum à servulo militis gloriosi repre- *causa suspi-*
 henditur, quod se Glycerem dici fingeret. Jure Romano ad L. *cioni fit ob-*
 Cornelix de falsis pœnam redigitur liber homo *l. 13. ff. ad L. noxium.*
Corn. de fals. qui dolo malo novum sibi nomen imponit, quo *Exempla.*
 quid alieni intercipiat, ut Paulus ait *in sentent. tit. ad L. Cornel.*
lib. 5. t. 25. & in *L. fals. ff. eod.* sic uncus impactus est fugitivo illi,
 qui in C. Marii nomen invaserat. Tullius *1. Philip.* servus qui
 se Fabix filium ex Cejonii Commodi familiâ esse jactitabat. fla-
 gellis cæsus est ac domino restitutus, Capitolino, *in Pertinace*,
 teste. Meminit & Lucianus cujusdam, qui sæpius mutato no-
 mine modo Pyrrhias, Dromo, Titius, modo Megacles, Megaby-
 sus, Protarchus appellatus. Meminit & Ambrosius *Epist. 32.*
 Auxentii hæretici, qui se Mercurium appellabat. Etiam ado- *Auxentius,*
 ptatos in adoptantis nomen transiisse vulgo notum est. Hinc *dictus Mer-*
 eleganter ludit Tullius in Bruto, Stalenum se ipsum adoptasse, è *curius.*
 Steleno Ælium fecisse. Cum enim antea C. Stalenus Ligur di-
 ceretur, Caj. Ælium Patum se voluit appellari. Ad Radulph.
 Fornerium *rer. quotid. lib. 6. cap. 17.* Sed servi nomen in do- *Servorum*
 mini erat potestate, quare & libero homine in servitutem redacto *nomina in*
 dominus nomen mutabat, ut Josepho Pharao, Danieli Nabucho- *potestate*
 donosor. Vide Josippum historicum *antig. lib. 2. cap. 3. & domini.*
lib. 10, c. XI.

CAP. XVII.

Papa, servus servorum, ad proœm.

Decret.

S U M M A R I A.

1. Proœmii inscriptio comparatur cum salutatione.	3. Servi servorum prædicatum.
2. Pontifices Domni, non domini.	4. Papa cujus se servum agnoscat.
	5. Papa Canonistis pro Deo.

*Proœmii in-
scriptio
comparatur
cum saluta-
tione.
Pontifices
Domni, non
domini.*

Suspecta videtur P. Gregorio inscriptio Proœmii, ubi Gregorius IX. Dominus salutatur, qui mox in salutatione servus servorum indigitatur. Et suspicatur hunc honoris titulum ab editoribus processisse. Et certum est, Pontifices non Dominos, sed Domnos olim fuisse dictos, ut tradit Onuphrius Panvinius in interpretatione vocum Ecclesiasticarum, quæ obscuræ vel barbaræ videntur. Ita Epistolis Ivonis Carnutensis indigamentum Domni, quàm domini frequentius occurrit. Et testatur Albertus Krantzius *lib. 5. c. 34. 37. 38.* dum agit de pace & investituris concessis olim Imperatori, tunc summum pontificem, non sanctissimum Dominum aut patrem, sed Domnum fuisse appellatum. Profitetur itaque Papa se servum servorum, modestissimo titulo, sunt qui putent hoc prædicatum, ut nunc loquimur, à Gregorio IX. introductum. Alii Gregorio I. adscribunt. Dicunt se servos servorum, non quorumlibet, sed servorum Dei, nempe Petri & Pauli, ut sentit glossa *ad c. quoties 9.* ad verba: *Et per te: caus. 1. q. 7.* Nempe ut Apostolus Paulus se nuncupat servum Jesu Christi *ad Rom. 1. v. 1.* & Apost. Jacobus *c. 1. vers. 1.* Justinianus etiam servum se dixit ultimum Dei in *l. 1. de offic. Pref. potest. Afr.* Sic regnum suum nobilem servitutem Antigonus vocabat, ut refert *Ælian. 2. Var. hist. c. 20.* Sed mirari non nimis debuerat P. Gregorius, quod Papa vocetur dominus, cum & Deum appellari videas. *c. satis. dist. 96.* Et glossa *in cap. fundament. de Elect. in 6.* ubi cum in textu esset, papam nulli hominum subesse, ita subjungit Glossa: *Et hac in parte papa non est homo, sed Dei vi-*

arius. Papa est Deus in terris. Bald. in l. ult. C. sentent. rescin. Decius in c. 1. de Constit. Felin. in c. Ego N. de iurej. Et quod facit, facit ut Deus, non ut homo. c. Inter corporalia. De transl. Episc. Parisius conf. 63, n. 162. vol. 4. Papa est quoddam numen, & quasi visibilem Deum præ se ferens. Factum à Papa reputari debet factum à Deo. c. quant. de transl. Ep. Confer auctorem Bruti fulminis pag. m. 4. Papa est monarcha absolutus, Rex Regum, imò solus in Orbe Imperator, ait Marta in Epistolâ Romæ scripta ad Paulum V. solus Rex, solus Princeps, Vice Deus, omnipotentia præditus.

CAP. XVIII.

De Salutationibus, & apostolicâ benedictione, ad præcæm.

S U M M A R I A.

1. Mos salutandi, & varii ritus.	6. Apostolica benedictio.
2. Salutabantur Dii.	7. Prælati, quam formulam exigebant.
3. Templâ &c.	8. Major benedicit minori, non contra.
4. Ave, salvè, valè.	
5. Imp. in Rescriptis salutabant.	

Gregorius IX. salutem & apostolicam benedictionem impertitur Scholaribus Bononiensibus. Mos fuit ferè omnium gentium benè precari iis, quibus scribebant & quos adibant. De vario veterum salutationis ritu tractat Antonius Guibertus in Polyhistore, cap. 3. Salutabantur Dii: Plautus *Bacchid. act. 2. sc. ult.* *Mos salutandi, & varii ritus.*

Deos atq; amicos iis salutatum ad forum.

Cicero pro Roscio Amerino: *Quod si luce canes quoque latrent, quum Deos salutatum aliqui venerint, opinor iis crura suffringantur.* Cato de R. R. c. 2. *Paterfam. ubi ad villam venit, ubi larem familiarem salutavit.* Salutabantur templâ & agri, ut Ovidius *lib. 3. Templâ &c. & 15. Metamorph.* ostendit, sed & Elephantos in Mauritania post solennem adgressionem sidus salutasse Plin. *lib. 8. Natur. hist. cap. 1.* scribit. Salutabatur patria ab his, qui ex aliquâ peregrinatione *Salutabantur Dii.*

salvi

salvi domum redibant. Plaut. Bacchid. *Act. 2. sc. 1. Herilis patria salve, quam ego biennio, postquam in Epbesum abii, nunc conspiciam lubens.* Virgil. 7. *Æneid.*

Salve fatis mihi debita terra.

Erant matutinæ salutationes, earumque vox propria AVE!
Martial. lib. 1. Epig. 56.

Et matutinum portat ineptus ave.

Et lib. 4. Epig. 79.

Discurris totâ vagus urbe, nec ulla cathedra est,

Cui non mane feras irrequietus, Ave.

Hinc Xiphilinus in Adriano hoc *ἑωθινὸν ἀσπασμα* vocat, Græcis *χαίρε* usitatum. Lucianus τὸ *ἑωθινὸν χαίρε* in dialogo, qui *Φιλόπατρις* inscribitur. Et ut advenientibus Ave vel Salve, sic abeuntibus, Vale dicebant, quæ & post cœnam, atque vespertina erat, sed & mortuis Vale dicebant. Servius lib. II. *Æneid.* ad hoc Poëtæ:

Sic ô, sic positum affati, discedite, corpus.

Imp. in Rescriptis salutabant.

Sensus, inquit, talis est, prestate vos mihi funebre solatium, id est, affamini me, ut dici solet mortuis, Vale, vale, vale. Vide Briffon. de formulis pag. m. 743. & pag. 34. 35. 36. Sed ut propius ad Gregorii nostri salutationem accedamus, constat rescriptorum & constitutionum initiis salutem adscribi consuevisse. In L. 2. C. T. de offic. Rect. prov. *Anthemi, Ave, carissime nobis.* Et l. 1. C. T. de priv. eor. qui in sac. pal. *Palatinis bene meritis salutem.* L. 6. C. T. eod. tit. *Ave Anthemi Karissime nobis.* L. 1. C. T. Qui petant. *Have Orphite, carissime nobis.* L. 39. C. eod. de Hæret. Diotimo suo salutem. L. 44. C. T. de hæret. *Have Donate K. NB. id est, Karissime nobis.* In l. 4. de oper. publ. *Have Felix. K. NB. l. 5. Eod. tit. Have Catuline K. NB. L. 5. & 6. C. T. de appellat. Petronio Probiano suo Sal. L. 32. Eod. Imp. Salutem dicunt ordini civitatis Karthaginis. L. 52. Eod. Have Rufine K. NB. Junge Briff. de formul. l. 3. p. m. 314. Eadem ergo pietate & Pontifex Gregorius salutem Scholasticis & Doctoribus Bononiensibus precatur. Ubi tamen notandum, hanc salutationem eo non pertinere, ut videatur absolvisse excommunicatos, ut statuit Innocentius III. cap. si aliquando. 41. X. de sent. Excomm. Adde Clement. fin. eod. tit.*

No

Non solum autem salute impertit Bononienſes: Sed addit, & *Apoſtolica benedictio.* Apoſtolicam benedictionem. Apoſtolica audit, à formulâ, quâ Apoſtoli utebantur. Actor. c. 15. v. 23. ibi. τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς ἐκ ἐθνῶν χαιρεῖν. Hac formulâ utitur & Jacobus c. 1. v. 1. Et fertur Cleon primus in Epistolis χαιρεῖν, uſurpaſſe, ut habent Lucianus pro Laſpo in ſalutando, & Laërtius in Platone: primum autem eo reje- cto, ἐν πρώττειν Platonem prætuliffe, iidem referunt. Hoc χαι- ρειν explicat Apoſtolus 1. ad Corin. 1. verſ. 3. Gratia vobis & pax à Deo Patre noſtro & domino Jeſu Chriſto. Eadem formula ha- betur etiam in poſteriori ad Corinth. c. 1. verſ. 3. ad Galat. c. 1. v. 3. ad Ephesof c. 1. v. 2. ad Philippenſes c. 1. v. 2. ad Coloffenſes c. 1. v. 2. Priori ad Theſſalonicenſes c. 1. v. 1. & Poſteriori c. 1. v. 2. Prio- ri ad Timoth. c. 1. v. 2. & poſteriori c. 1. v. 2. Ad Titum c. 1. v. 4. Ad Philemonem c. 1. v. 3. Ubi per pacem Hebræorum more, om- nia proſpera intelliguntur, ut notat Grotius. Apoſtoli Petri formula, 1. Petri 1. v. 2. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη. *Gratia & pax vobis multiplicentur.* Ita & 2. P. 1. v. 2. Formula Johan- nis 2. Joh. 1. v. 3. Ἐσαί μεθ' ὑμῶν χάρις ἔλεος, εἰρήνη ᾧ πατρὸς καὶ ᾧ υἱοῦ καὶ ᾧ ἁγίου πνεύματος, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀ- γάπῃ. Et in fine Epistolæ 3. Pax tibi, ſalutant te amici, ſaluta ami- cos nominatim. Judæ Apoſtoli formula v. 2. *Miſericordia vobis & pax & caritas adimpleantur.*

Porro formulam ſalutandi exigebant olim Prælati à præſen- *Prælati quâ tantibus exemptis; Salutem & obedientiam.* Qualem formulam *formulam,* inter exceſſus Prælatorum refert Clemens V. in concilio Viennen- *exigebant.* ſi. Nam ſi ſcribentes ſuperioribus ſunt Exempti, non tenentur obedientiam profiteri. *cap. cum olim x. de privil.* ſi verò non ſint exempti, ſatis eſt, ſi ab initio obedientiam promiſerint. *can. Ne Dei. 43. x. de Simon.* Denique non poteſt etiam inferior ſcribens ſupe- *Major be- neditur mi- nori, non contm.* riori ſalutem & benedictionem dare, quia major minorem non benedicit. *can. Cum inferior. de Major. & obed.*

CAP. XIX. De Raymundo.

E

SUM-

1. Raymundus, Gregorii Tribonianus.
2. Martini Poloni testimonium.
3. Raymundus miraculis clarus.
4. Pœnitentiarius.
5. Gregorii confirmatio Decretalium.

Raymundus, Gregorii Tribonianus.

Martini Poloni testimonium.

Raymundus miraculis clarus. Pœnitentiarius.

Gregorii confirmatio Decretalium.

Quod Cneius quidam Fabius juri Flaviano, Papyrius Papyriano, l. 2. §. deinde ex his leg. de orig. jur. Gregorius quidam & Hermogenes Gregoriano & Hermogeniano, in colligendis constitutionibus ab Hadriano inde ad Valerianum & à Claudio ad Diocletianum: Quod Antiochus Ex-Præfecto Prætorio & Ex-Consule cum suis adjutoribus septem constitutionibus à Constantino ad Theodosium usque in Codicem Theodosianum colligendis, quod Tribonianus Justiniano, hoc operæ præstitit Raymundus à pennâ forti, Gregorii Capellanus, Gregorianæ compilationi. Martinus Polonus, qui & Innocentii III. & Honorii Compilationum meminit, hac de re ita: *Hic Papa per fratrem Raymundum ordinis Prædicatorum Pœnitentiarium & Capellanum ex pluribus voluminibus Decretalium compilavit unum volumen, mandans ubiq; Doctoribus illo uti.* Fuit hic Raymundus Barcinonensis Catalannus, ut ait Platina in Gregorio IX. & Sabellicus, miraculis in vitâ & morte clarus, in divinis legibus, & humanis peritissimus, si fides Joh. Ludovico Wibaldo, *de verit. contrit.* Dixi, fuisse Pœnitentiarium. Nempe unum ex illis. Summus enim pœnitentiarius Cardinalis est, qui, post Vice-Cancellarium & Camerarium summi Pontificis, dignitate major est, & habet sub se alios pœnitentiaros in Ecclesiis D. Petri in Vaticano, Virginis Mariæ majoris, & Johannis in Laterano, ut scribit Vestrius *in aul. Rom. ael. c. 2. n. 2. & seqq.* Vide P. Gregor. 15. *Syntagm. c. 42. n. 15. & 16.* Anastasius Bibliothecarius tradit, ex Presbyteris Romanæ Ecclesiæ quosdam super pœnitentes constitutos fuisse à Simplicio Papâ. Vide Onuphrium *in Interpretat. vocum obscurarum.* Cæterum statuit Gregorius noster in fine proœmii hanc Raymundi Decretalium compilationem, aliis antiquatis, recipiendam & in scholis explicandam, & in posterum aliam nullam faciendam esse sine sedis Apostolicæ auctoritate.

mita-

ritate. Imitatus Justinianum l. 1. §. in tantum. de vet. jure enucl.
ubi abrogat auctoritatem Libris Jctorum & Constitutionum Cæ-
sarum, nisi quatenus in corpus juris civilis ex illis translati
fuerint.

Finis Eclogæ I.

Amœnitatum Juris Canonici

ECLOGA SECUNDA.

CAPUT PRIMUM

Ad Rubricam de Summâ Trinitate.

S U M M A R I A.

1. Initium cur à summa Trinitate.	4. Articulus iste ab initio Ecclesie impugnatus.
2. Ubi de SS. Trinitate agatur.	5. Hymnus: Gloria Patri &c.
3. Vox trinitatis quando usurpata.	6. Fides catholica.
	7. Ejus descriptio.

Incipit Pontifex de summâ Trinitate *Ἀπὸ τῆς τριων*, ut rectè Cujacius. Tractat de eâ Canon Apostolorum 48. 49. Concilium CPolitanum *can. 1. & 5.* Concilium Ephesinum *c. 7.* Carthaginense *can. 2.* Concilii VII. canon primus. Johannes Antiochenus collectione canonum *tit. 36. can. 50.* Arsenius Monachus synopsis canonum *can. 1.* Codex Canonum Ecclesiæ Africanæ *tit. 1. & 2.* Photius Nomocanone *lib. 1. tit. 1.* Codex Theodosianus *lib. 16. tit. 1.* Codex Justin. *lib. 1. tit. 1. l. 1. 5. 6. 7. 8. 9.* Basilica *lib. 1. tit. 1. c. 1.* Ansegisus Capitularibus Caroli & Ludovici *lib. 1. 1. 32.* Michael Attaliata Synopsi *lib. 3.* Apud Gratianum *can. ult. dist. 3. de Consecrat. cap. ult. dist. 5. cap. pen. dist. 22. per totum. dist. 23. c. qui Episcopus.* In primâ & alterâ compilatione decretalium non habetur. Sed in Bonifacii sexto, Clementinis & libro decretalium septimo positus est hic titulus.

Vox Trinitatis non Synodò Alexandrinâ primum nempe anno Christi 315. audita vel post Nicænam Synodum ab Episcopis, Athanasio & Eusebio Alexandriae congregatis, qui *ὁμοῦσιον* do usurpari